

Mirjana Škunca

MUZIKOLOG VELIKE AKRIBIJE JOSIP ANDREIS

Smrt je odnijela još jednog iz redova naših velikana. Ponovno smo siromašniji za jednu izuzetnu ličnost, ovaj put s područja glazbene kulture. Nakon Miroslava Krleže i Frana Kršinića, redove Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti zauvijek je napustio i njen redoviti član, povjesničar glazbe i muzikolog Josip Andreis, najzaslužniji i najistaknutiji predstavnik u hrvatskoj a svakako jedan od najeminentnijih predstavnika u jugoslavenskoj glazbenoj znanosti u posljednja četiri desetljeća.

Tragovi koje ostavlja za sobom su duboki, višestruki i neizbrisivi a urezivao ih je svojim marljivim radom, ustrajno, planski i dalekovidno u toku više od pola stoljeća u širokom rasponu znanstvene, pedagoške i organizacijsko-uredničke djelatnosti.

Sve je počelo u Splitu gdje je rođen, u gradu u kojem je stekao osnovno znanje i odakle je ponio ljubav i interes za glazbu, njenu povjesnost i suštinu. Za vrijeme studija romanistike na Sveučilištu u Zagrebu i povremenog boravka u Rimu taj ga interes vodi upoznavanju na izvornim jezicima djela francuskih, talijanskih i njemačkih glazbenih povjesničara, a zatim se pretvara u zamisao i odluku o pisanju glazbeno-povijesnog priručnika na hrvatskosrpskom jeziku, kakvih u nas u to vrijeme gotovo i nije bilo. Tako je, obavivši za našu sredinu pionirski posao, objavio 1942. g., nakon višegodišnjeg rada uz obaveze gimnazijskog profesora u Splitu, svoju prvu »Povijest glazbe« kao vrijedan i pouzdan priručnik za glazbene profesionalce i amatere, s pregledom razvoja evropske glazbe i glazbe jugoslavenskih naroda. Premješten u Zagreb 1941. g. Andreis nastavlja svoje glazbeno obrazovanje i završava Nastavnički odsjek na Muzičkoj akademiji (tada Državnom konzervatoriju) gdje od 1945. g. djeluje kao docent, a zatim kao profesor sve do svog umirovljenja 1972. g. Krug njegovih djelatnosti se širi. Na znanstveno-istraživačkom polju redaju se njegovi prilozi hrvatskoj muzikološkoj literaturi u kojima Andreis, prvi u nas, opsežnu glazbenu građu izlaže i razrađuje naučnom metodologijom, s pozicija historijskog materijalizma, u kontekstu društvenih i kulturnih zbivanja (što je tada rijetko i kod stranih muzikologa), ulazeći istovremeno sve dublje u analizu glazbenih ostvarenja. Tu su na prvom mjestu dva izdanja nove »Historije muzike« i »Razvoj muzičke umjetnosti u Hrvatskoj«, kao i niz studija i članaka objavljenih posebno ili u raznim časopisima: »Dubrovnik u povijesti glazbe«, o prvim glazbenim časopisima u Hrvatskoj, o Hrvatskom glazbenom zavodu, o umjetnosti Ivana Lukačića, Ferde Livadića, Vatroslava Lisinskog, Jakova Gotovca, Božidara Kunca, Ive Paraća, Mila Cipre i drugih.

Andreis je bio svjestan i važnosti estetske problematike glazbe. Zbog toga ne samo da je estetskim vrednovanjem prozeo sve svoje historiografske i muzikološke radove nego je svojim »Uvodom u estetiku glazbe« i knjigom »Vječni Orfej — Uvod u muzičku umjetnost« dao vrijedan prilog području naše glazbene estetike.

Josip Andreis

Pedesetih godina Andreis započinje svoju uredničku djelatnost kojom će u suradnji s brojnim istaknutim jugoslavenskim muzikolozima i glazbenim piscima ostvariti »Muzičku enciklopediju« te izdanja »Spomenika hrvatske glazbene prošlosti« i nekoliko časopisa i zbornika. Osim toga on je za gotovo tri desetljeća pedagoškog rada na Muzičkoj akademiji kao profesor i pročelnik njenog Historijskog i kasnije Muzikološkog odjela utemeljio i zajedno sa svojim suradnicima i kolegama usmjerio obrazovanje nastavnika povijesti glazbe spremnih da se prihvate i historiografskog i muzikološkog istraživanja. Utemeljio je i Muzikološki zavod Muzičke akademije u Zagrebu i bio njegov prvi predsjednik.

Za svoj rad dobio je niz vrijednih i najviših priznanja: nagradu Saveza kompozitora Jugoslavije za »Historiju muzike« 1954. g., nagradu grada Zagreba za knjigu »Vječni Orfej« 1969. g., Orden rada sa zlatnim vijencem za zasluge na polju muzikologije 1966. g., najvišu nagradu Socijalističke Republike Hrvatske za životno djelo, doprinos na području opće povijesti muzike, muzikologije i njena razvoja kao i za dugogodišnji znanstveno-istraživački rad 1985. g.

Iza ovog ogromnog djela, bez kojega je nezamisliva naša suvremena glazbena znanost, stajao je tih i nadasve skroman čovjek. U svim svojim kontaktima govorom ili pisanom riječju bio je najvećeg poštovanja vrijedan stručnjak i profesor, odan prijatelj, pouzdani suradnik i nesebičan savjetnik. Uvijek i svugdje Andreis je osim odličnog poznavanja opsežne građe kojom se bavio, osim sažetosti, preglednosti i najsavjesnije točnosti u iznošenju podataka o njoj pokazivao težnju da bude razumljiv, da njegove riječi djeluju neposredno, prodru što dalje i dublje. »Muzikolog velike akribije, odličan stilist i pisac istančana osjećaja za mjeru, on se nije upuštao u filozofiranje, već je biranim ali uvijek jasnim i razumljivim riječima ulazio u srž svakog problema iznenađujući čitaoca jednostavnošću izlaganja ponegdje vrlo složene materije« (dr K. Kovačević). Htio je i drugima približiti glazbu koja oplemenjuje, koja, kako je sam izjavio u jednom razgovoru, u bezbroj prilika »može pomoći čovjeku da postane više čovjekom, bićem koje bi svoje tako različite odnose prema ljudima moralo prvenstveno graditi na ljubavi, najplemenitijem od svih osjećanja«.